

Załącznik do Uchwały Nr
Rady Miejskiej w Kolbuszowej z dnia r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY

Gminy Kolbuszowa

na lata 2021-2023

Kolbuszowa
grudzień 2020

WSTĘP

Nie ma jednej uniwersalnej definicji rodziny. Dla potrzeb ustawy o pomocy społecznej stworzono definicję rodziny rozumianej jako: osoby spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie zamieszkujące i gospodarujące.

Rodzina prawidłowo funkcjonująca stanowi dla dziecka najlepsze naturalne środowisko, w którym otoczone indywidualną opieką ma możliwość zaspokajania swoich potrzeb, dzięki czemu może się rozwijać. W tak funkcjonującej rodzinie „dziecko czuje się dobrze, bezpiecznie, jest pewne siebie, ufne wobec rodziców, a także otwarte wobec innych ludzi, zachowuje się przy tym swobodnie i jest aktywne i wytrwałe w działaniu”.

Rodzina ma za zadanie pełnić określone funkcje, podstawowe z nich to funkcje: opiekuńczo-zabezpieczająca, socjalizacyjna, ekonomiczna, wychowawcza, kulturalna. Nie wszystkie rodziny realizują powyższe funkcje w takim stopniu by dzieci miały stworzone optymalne warunki osobowego rozwoju. Dysfunkcje w środowisku rodzinnym są niebezpieczne, ponieważ istnieje ryzyko dziedziczenia patologicznych norm i wzorców zachowań oraz negatywnych oddziaływań otoczenia zewnętrznego.

Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny problemowej, należy doceniać i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast zastępować i wyręczać rodzinę w wypełnianiu jej roli, należy ją przede wszystkim wspierać i wspomagać, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Wsparcie rodziny powinno być w miarę możliwości wczesne i mieć charakter profilaktyczny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i z jej aktywnym udziałem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Rodzina powinna mieć możliwość samodzielnego zmierzenia się ze swymi problemami, co pozwala zwiększyć jej szansę na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz stymuluje aktywność własną, wyzwala potencjał i pozwala na nabywanie nowych umiejętności.

Działania instytucji i służb zobligowanych do pracy na rzecz dobra rodziny i dziecka, powinny być zintegrowane, ponieważ problemy występujące w rodzinie są złożone i wymagają współpracy interdyscyplinarnej. Pomoc instytucjonalna powinna być realizowana poprzez wzmacnianie i wyzwalamie zasobów tkwiących w rodzinach, wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo - wychowawczych oraz poprawę bezpieczeństwa socjalnego rodzin i jakości życia. Wspieranie rodziny celem wyjścia z trudnej sytuacji i wzmacniania funkcji opiekuńczo -wychowawczych rodziny będzie realizowane w oparciu o ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Opracowanie gminnego programu wspierania rodziny jest istotne, ponieważ skuteczna pomoc dla rodziny przeżywającej trudności w opiekowaniu się i wychowywaniu dzieci oraz skuteczna ochrona dzieci i pomoc dla nich może być osiągnięta przez współpracę wszystkich osób, instytucji i organizacji pracujących z dziećmi i rodzicami.

Podstawą działań ujętych w programie jest:

- Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 821);
- Ustawa o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 1876);
- Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 218);
- Ustawa o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z dnia 26 października 1982 r. (Dz. U. z 2019 r., poz. 2277 z późn. zm.);
- Ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. (Dz. U. z 2019 r., poz. 852 z późn. zm.);
- Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 713);
- Ustawa o Karcie Dużej Rodziny z dnia 5 grudnia 2014 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 1348);
- Ustawa o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci z dnia 11 lutego 2016 r. (Dz. U. z 2019 r., poz. 2407 z późn. zm.);
- Ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” z dnia 4 listopada 2016 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 1329);
- Ustawa o świadczeniach rodzinnych z dnia 28 listopada 2003 r. (Dz. U. z 2020 r., poz. 111);
- Uchwała nr 80 Rady Ministrów z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie ustanowienia rządowego programu „Dobry start” (M.P. 2018 poz. 514);
- Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Kolbuszowa na lata 2019 – 2026.

Uchwałą z dnia 21 października 2016 r. Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił Dzień Praw Rodziny obchodzony 22 października każdego roku. Posłowie dali wyraz swemu przekonaniu, że misja rodziny we współczesnym świecie powinna być coraz bardziej ceniona i uznawana, a prawa rodziny winny być adekwatne do wyjątkowej misji jaką spełnia każda rodzina, która jest „naturalną i podstawową komórką społeczną”.

I. Diagnoza środowiska i problemów gminy Kolbuszowa

Gmina Kolbuszowa położona jest w północnej części województwa podkarpackiego. Znajduje się w powiecie kolbuszowskim. Jest to gmina miejsko - wiejska składająca się z miasta Kolbuszowa i 14 sołectw. Na koniec 2019 r. w gminie zameldowanych było 24 647 osób (dane: Urząd Miejski Kolbuszowa stan na 31.12.2019 r.), z tego 702 rodziny (tj, 7%) są to osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej (dane OPS za 2019 rok).

Zadania z zakresu pomocy społecznej oraz kreowanie lokalnej polityki społecznej na terenie Gminy koordynuje Ośrodek Pomocy Społecznej. Jest on inicjatorem działań o charakterze pomocowym, aktywizującym oraz integrującym różnorodne środowiska na rzecz wsparcia grup i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Na podstawie statystyk Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej dokonano analizy rodzin objętych pomocą społeczną z uwagi na powody przyznania pomocy w latach: 2017, 2018, 2019, co przedstawia poniższe zestawienie w formie tabelarycznej.

Powody przyznawania pomocy społecznej w latach 2017 - 2019.

Lp.	Rodzaj sytuacji życiowej	2017 r.		2018 r.		2019 r.	
		Ogółem rodziny	Osoby w rodzinach	Ogółem rodziny	Osoby w rodzinach	Ogółem rodziny	Osoby w rodzinach
1.	Ubóstwo	351	1036	289	794	224	526
2.	Bezdomność	4	4	4	4	3	3
3.	Potrzeba ochrony macierzyństwa	105	541	93	483	89	453
	w tym: wielodzietność	82	459	73	403	65	356
4.	Bezrobocie	258	826	209	635	158	460
5.	Niepełnosprawność	343	898	293	732	255	591
6.	Długotrwała lub ciężka choroba	260	659	256	602	222	493
7.	Bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w tym rodziny: niepełne	121	381	115	315	107	280
	wielodzietne	56	186	49	161	44	138
		22	128	13	76	14	82
8.	Przemoc w rodzinie	21	72	18	76	15	52

9.	Alkoholizm	51	125	43	93	29	50
10.	Trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	10	18	8	9	9	15
11.	Zdarzenie losowe	2	10	19	44	26	57
12.	Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	1	3	1	4	16	38

Z powyższych danych wynika, że pomoc najczęściej była udzielana w rodzinach z powodu niepełnosprawności, ubóstwa oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. Bardzo często zdarza się, że w jednej rodzinie występuje jednocześnie kilka powodów trudnej sytuacji. Zanotowane wskaźniki stanowią dla M – GOPS w Kolbuszowej płaszczyzny działań w zakresie form wsparcia osób korzystających z pomocy społecznej, wdrażania programów walki z wykluczeniem społecznym i marginalizacją.

W oparciu o dane Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej należy uznać, że wsparcie rodzin w kryzysie stanowi priorytetowe zadanie pomocy społecznej realizowane przez gminę. Doświadczenie pracowników Ośrodka Pomocy w pracy z rodzinami z problemami opiekuńczo – wychowawczymi wskazuje na potrzebę coraz bardziej pogłębionej i zindywidualizowanej pracy. Większe zaangażowanie osoby pomagającej może być jednym z warunków osiągnięcia sukcesu w pracy z rodziną.

Praca socjalna z rodzinami z problemami opiekuńczo – wychowawczymi w dużej mierze prowadzona jest przez pracowników socjalnych Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej, których działania nakierowane są na zabezpieczenie podstawowych potrzeb socjalno – bytowych klientów.

Główną formą pomocy dla rodzin z problemami opiekuńczo – wychowawczymi, oprócz pracy socjalnej świadczonej przez pracowników socjalnych, jest wsparcie asystenta rodziny. Zaangażowanie asystenta rodziny skupia się między innymi na: wspieraniu rodziny w pokonywaniu trudności i barier, pomocy w uzyskaniu poprawy sytuacji życiowej w różnych obszarach funkcjonowania społecznego, wdrożeniu prawidłowych postaw życiowych i rodzicielskich członków rodziny, odbudowaniu więzi i relacji rodzinnych. Asystent rodziny koncentruje się w swojej pracy na wzmocnieniu rodziny i pobudzaniu aktywności wszystkich członków rodziny w dążeniu do poprawy sytuacji życiowej rodziny i właściwego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych przy wykorzystaniu zasobów własnych rodziny oraz wsparcia środowiska lokalnego. Asystentura rodzinna pełni ważną rolę w systemie wspierania rodziny. Niezależnie od pracowników socjalnych, asystent rodziny zajmuje się wyłącznie pomocą i pracą z rodziną. Celem pracy asystenta jest

osiągnięcie przez rodzinę podstawowego poziomu stabilności życiowej, która umożliwi jej wychowywanie dzieci. Elastyczny i nienormowany czas pracy asystenta ma służyć realnym potrzebom i rytmowi życia rodziny.

Intensywna praca asystenta z rodziną jest realizowana również w przypadku czasowego umieszczenia dziecka poza rodziną przez sąd. Wówczas zadaniem asystenta staje się nie tylko praca z biologicznymi rodzicami dzieci w miejscu zamieszkania, ale również współpraca z rodziną zastępczą lub koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej, odpowiedzialnym za dziecko umieszczone w instytucji sprawującej pieczę zastępczą, będącej w gestii powiatu, oraz z sądem. Asystent rodziny powinien aktywnie uczestniczyć we wszystkich działaniach zmierzających do powrotu dziecka do rodziny.

Problemy w zakresie prawidłowej realizacji roli opiekuńczej i wychowawczej są najbardziej powiązane z brakiem umiejętności kształtowania i wypełniania podstawowych ról społecznych. Sytuacja ta przy braku zapewnienia odpowiedniego wsparcia rodzinie wobec braku prawidłowych wzorców do naśladowania przez dziecko może doprowadzić do sytuacji „dziedziczenia” negatywnych postaw rodzicielskich i niekorzystnie oddziaływać na późniejsze pełnienie ról rodzicielskich wobec własnych dzieci. Niewłaściwy klimat i czynniki patologiczne w rodzinie oraz w relacjach między jej członkami stanowią jedną z przyczyn, nierzadko główną, zaburzeń w zachowaniu dziecka.

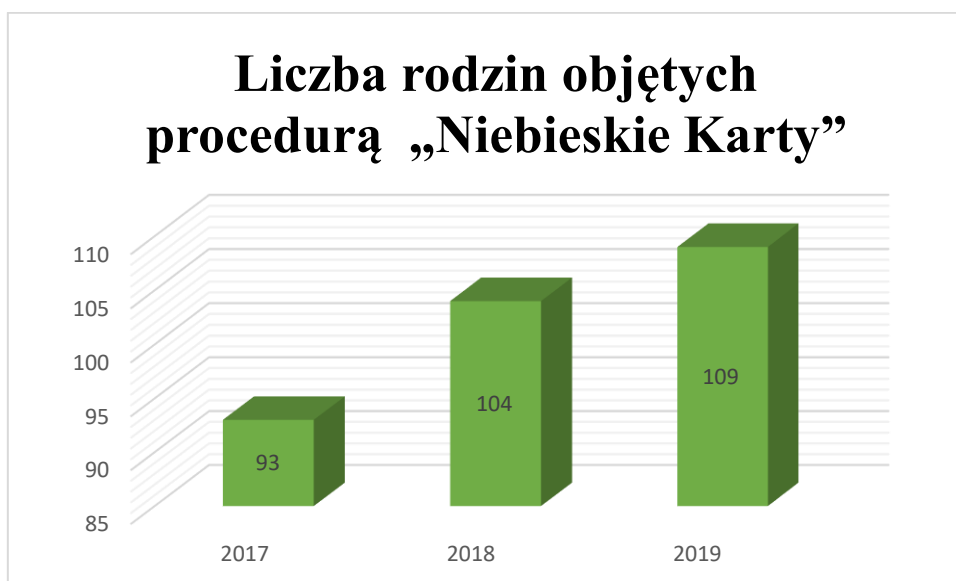
Dominującym, poza problemem opiekuńczo – wychowawczym w rodzinie jest problem ubóstwa, połączony z bezrobociem i niepełnosprawnością.

Bezrobocie dotyka nie tylko osoby pozostające bez pracy, lecz również ich rodziny. W radykalny sposób wpływa na powstawanie atmosfery napięcia i zagrożenia, a w skrajnym przypadku może być przyczyną występowania przemocy wobec członków rodziny. Bezrobocie wpływa na sytuację materialną domowników i ich samopoczucie. Dziecko z domu o trudnej sytuacji materialnej może mieć pewne ograniczenia w korzystaniu z dóbr kulturalnych. Niezaspokojone potrzeby są również źródłem uczuć zazdrości i poczucia niższości w stosunku do rówieśników lepiej sytuowanych. Trudności w społecznym funkcjonowaniu są szczególnie dotkliwe dla osób niepełnosprawnych oraz osób opiekujących się niepełnosprawnym członkiem rodziny, gdyż nie są one w stanie na równi z innymi bez odpowiedniej pomocy przystosować się do zachodzących zmian.

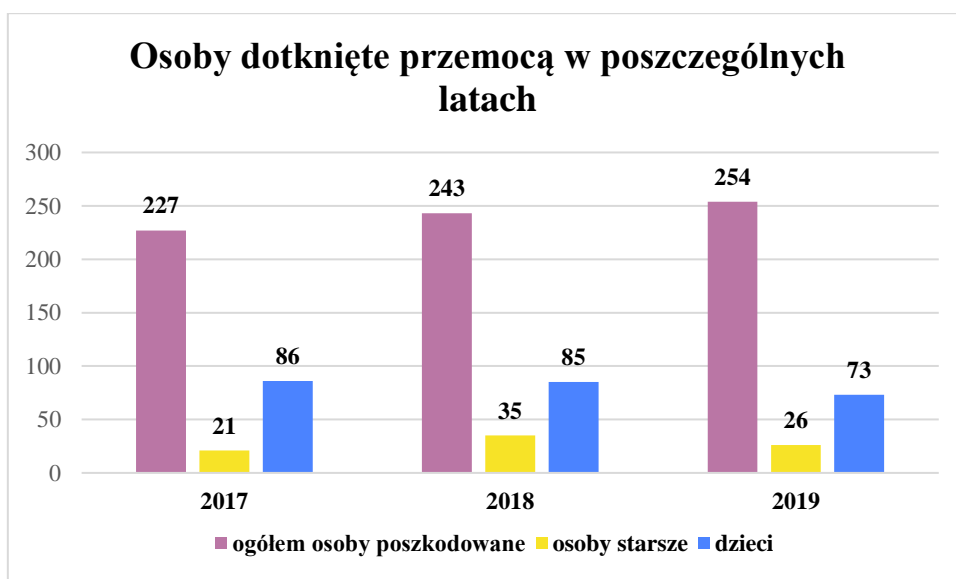
Poważne skutki dla całej rodziny ma także alkoholizm rodzica, który oddziałuje na wszystkich członków rodziny, a przez nadmierne koncentrowanie uwagi na problemach osoby pijącej prowadzi do zaburzeń komunikacji w rodzinie. W takiej sytuacji najważniejsze funkcje rodziny przestają być możliwe do zrealizowania. Z drugiej strony dzieci w rodzinie

alkoholowej przyjmują na siebie określone role, a przez to istnieje ryzyko przejęcia destrukcyjnych wzorców zachowań.

Równie poważne w skutkach jest wychowywanie się dzieci w rodzinie przemocowej. Oprócz uszkodzeń fizycznych, często dochodzi do długotrwałych zaburzeń emocjonalnych, stąd tak ważna jest szybka i profesjonalna pomoc osobom doznającym przemocy, jak też podjęcie działań wobec sprawcy przemocy. Występowanie przemocy w rodzinie według danych M – GOPS w Kolbuszowej i Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbuszowa jest zjawiskiem wzrastającym, co przedstawia poniższy wykres.

Poniższy wykres przedstawia liczbę osób dotkniętych przemocą w rodzinie, w tym osób starszych i dzieci.

W celu ograniczenia zjawiska niedożywienia dzieci i młodzieży z rodzin o niskich dochodach, oraz osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, tut. Ośrodek realizuje Program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania” na lata 2014-2020, który został zastąpiony Programem „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 - 2023. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej zawiera porozumienia ze szkołami i przedszkolami, dzięki czemu dzieci mogą skorzystać z jednego ciepłego posiłku w szkole i przedszkolu.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób objętych Programem w poszczególnych latach:

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba dzieci i młodzieży objętych Programem w poszczególnych latach	465	396	344

Rodzinom, w których występuje niepełnosprawność lub choroba członka rodziny, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej umożliwia skorzystanie ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Usługi te dostosowane są do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności. Na terenie gminy Kolbuszowa specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone są dzieciom w szczególności z autyzmem, Zespołem Aspergera i Zespołem Angelmana, Zespół Di George'a przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Poniższa tabela przedstawia liczbę osób objętych tą formą pomocy.

	2017 r.	2018 r.	2019 r.
Liczba dzieci objętych specjalistycznymi usługami opiekuńczymi w poszczególnych latach	11	12	11

Dużym wsparciem dla rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych jest pomoc asystenta rodziny. Od 2011 r. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zatrudnia asystentów rodziny, których wynagrodzenie jest współfinansowane przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej. Pracują oni z rodzinami z gminy Kolbuszowa, najbardziej wymagającymi wsparcia w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Ustawa „Za życiem” nałożyła obowiązki na asystentów pracujących w ośrodku pomocy tj.:

- koordynowanie działań podejmowanych przez rodzinę w kierunku zmierzającym do odnalezienia się w nowej sytuacji, do opieki nad chorym dzieckiem, do dbania o siebie w sytuacji, kiedy ciąża jest zagrożona,
- wskazywanie placówek, gdzie rodzina może uzyskać pomoc i skąd powinna czerpać informacje na temat lekarzy, przychodni, położnych, pielęgniarek itp., od których tę pomoc uzyska,
- umawianie rodziny na ewentualne wizyty lekarskie, jeśli z jakichś powodów rodzina sama nie będzie mogła tego zrobić, organizowanie transportu do przychodni specjalistycznej,
- koordynowanie działań porodowych i okołoporodowych, oraz aby noworodek miał zapewnioną opiekę neonatologiczną,
- koordynowanie wizyt psychologicznych, psychiatrycznych i innych wizyt specjalistycznych.

Poniższa tabela przedstawia dane o liczbie rodzin i osób objętych pomocą asystenta rodziny w latach 2011 – 2019.

Asystentura rodzinna w poszczególnych latach	Liczba rodzin	Liczba dzieci	Liczba dorosłych	Ogółem liczba osób w rodzinie
2011	10	38	17	55
2012	15	45	34	79
2013	16	49	28	77
2014	15	47	23	70
2015	20	61	33	94
2016	24	72	39	111
2017	27	60	44	104
2018	29	64	45	109
2019	23	46	36	82

Do zadań asystenta rodziny należy m.in.:

- opracowywanie i realizacja planów pracy z rodziną we współpracy z członkami rodziny i w konsultacji z pracownikiem socjalnym,
- współpraca z Poradnią Psychologiczno- Pedagogiczną, sądem i kuratorami, Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie, Policją, szkołami, oraz z innymi specjalistami i instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny,

- współpraca z członkami zespołu interdyscyplinarnego, branie udziału w spotkaniach grup roboczych,
- udzielanie pomocy w poszukiwaniu, podejmowaniu i utrzymywaniu pracy zarobkowej oraz zachęcanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych,
- udział w spotkaniach w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej oceniających sytuację dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej,
- pomoc rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, w tym w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego,
- pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych,
- pomoc rodzinom w rozwiązywaniu problemów psychologicznych oraz wychowawczych z dziećmi,
- wspieranie w podejmowanych przez rodzinę aktywnościach społecznych,
- udzielanie wsparcia rodzicom i dzieciom, w szczególności poprzez prowadzenie indywidualnych rozmów wychowawczych,
- podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacjach zagrożenia i w celu zapewnienia bezpieczeństwa dzieci i rodzin,
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej pracy z rodziną,
- dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny,
- monitorowanie funkcjonowania rodziny po zakończeniu pracy z rodziną,
- sporządzanie, na wniosek sądu, opinii o rodzinie i jej członkach.

W 2019 r. w rodzinie zastępczej, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnym domu dziecka w 2019 roku nie zostało umieszczone żadne dziecko z terenu gminy Kolbuszowa. Jedno dziecko usamodzielniało się po opuszczeniu jednej z w/w instytucji opieki.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej w 2019 r. przeznaczyło na kontynuowanie nauki dla osób usamodzielnionych z terenu gminy Kolbuszowa kwotę 9 999,40 zł, w tym dla 1 osoby z rodziny zastępczej w wysokości 6312 zł oraz dla 1 osoby z placówki opiekuńczo – wychowawczej w wysokości 3682 zł.

W 2019 r. w rodzinach zastępczych przebywało 5 dzieci z 4 rodzin. Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej sfinansował pobyt tych dzieci w rodzinach zastępczych w kwocie 18 227,40 zł.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej przeznaczyło kwotę 58 560 zł na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych oraz wydatkowało kwotę 23 778,48 zł, na pokrycie kosztów utrzymania dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo – wychowawczych z terenu gminy Kolbuszowa (1 dziecko poza

terenem powiatu do dnia 31.05.2019 r.).

Z terenu gminy Kolbuszowa w 2019 r. żadna osoba nie opuściła rodziny zastępczej.

W Kolbuszowej działa Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna dla dzieci i dorosłych. W Poradni można uzyskać wsparcie w formie: poradnictwa psychologicznego, poradnictwa pedagogicznego i logopedycznego dla dzieci i młodzieży.

Poniższy wykres przedstawia dane o liczbie dzieci i młodzieży z terenu gminy Kolbuszowa objętych wsparciem Poradni w latach 2014-2019.

Poradnia realizuje ogólnopolski projekt „Za życiem” pełniąc rolę Wiodącego Ośrodka Koordynacyjno- Rehabilitacyjno-Opiekuńczego realizującego wczesne wspomaganie rozwoju dzieci w wieku 0-7 lat.

Poza tym w 2019 r. realizowano projekty wg programów autorskich: „Zaczarowani bajką”. Zajęcia terapeutyczne dla dzieci z problemami lękowymi i trudnościami adaptacyjnymi z kl. I-II szkół podstawowych, „Trening Umiejętności Społecznych”: dla uczniów kl. III-IV szkoły podstawowej podnoszący kompetencje interpersonalne i rozwijający asertywność, „Zajęcia wspierające rozwój uczniów zdolnych” z klas III szkół podstawowych, „Poznaję świat” – grupowe zajęcia ogólnorozwojowe dla dzieci 5 i 6-letnich wspomagające rozwój poznawczy i emocjonalno – społeczny, „Rosnę w górę” – zajęcia terapeutyczne dla dzieci 5 i 6- letnich nadpobudliwych i z problemami w koncentracji uwagi, „Krok po kroku” – w świecie zasad, emocji i komunikacji: - program dla uczniów klas drugich szkół podstawowych kształtujący kompetencje interpersonalne, poszerzający repertuar strategii postępowania w różnych sytuacjach społecznych i ułatwiający kontrolę emocji, „Trening pamięci – sprawne półkule” – dla uczniów kl. IV szkoły podstawowej, którzy chcą rozwijać swoją pamięć, poznawać

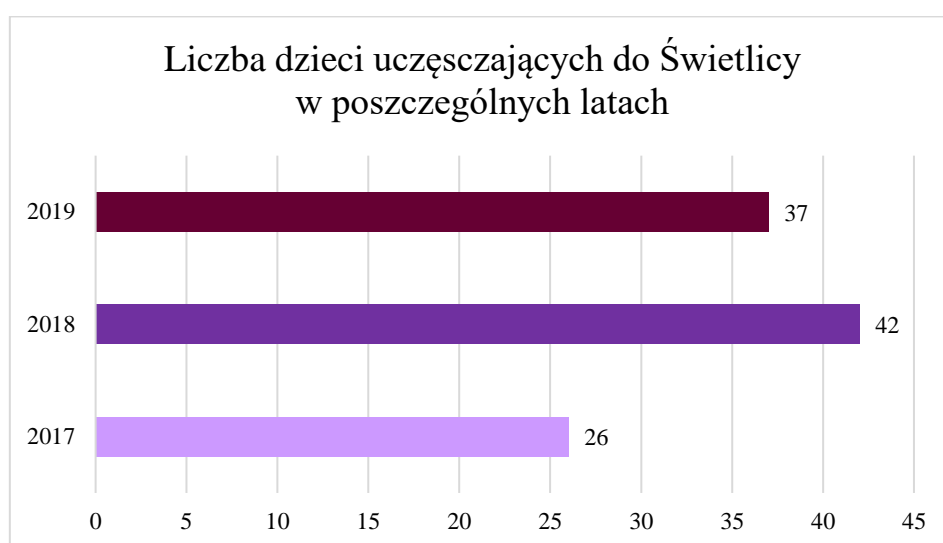
sposoby na lepsze zapamiętywanie i efektywne uczenie się.

Na terenie szkół odbyło się 8 spotkań z rodzicami o charakterze psychoedukacyjnym. Szacunkowo określając wzięło w nich udział około 200 rodziców.

W Poradni jeden raz w miesiącu funkcjonuje Punkt Konsultacyjny dla rodziców.

Na terenie gminy Kolbuszowa działa Świetlica Profilaktyczno – Wychowawcza przy Polskim Komitecie Pomocy Społecznej (Stowarzyszenie Charytatywne Zarząd Miejsko – Gminny w Kolbuszowej - PKPS), z której w 2019 r. w systematyczny sposób korzystały dzieci z rodzin dysfunkcyjnych z terenu gminy Kolbuszowa.

Poniższy wykres przedstawia dane o liczbie dzieci z rodzin dysfunkcyjnych uczęszczających do Świetlicy w latach 2017-2019.

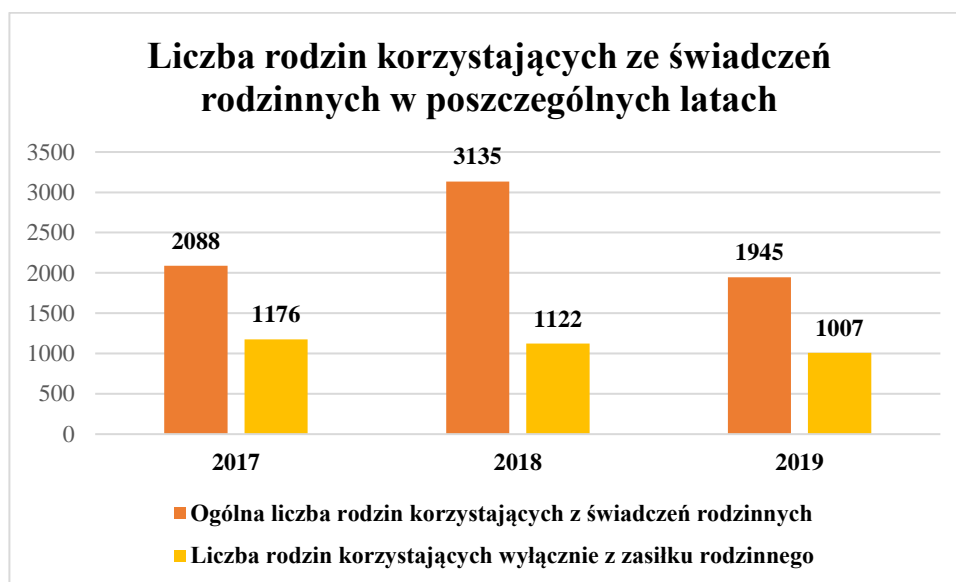

PKPS w Kolbuszowej prowadził działalność profilaktyczną i pomocową poprzez realizowanie własnych programów profilaktycznych i pomocowych w ramach umów z województwem Podkarpackim. Działalność Świetlicy ma na celu utrzymanie dziecka w jego naturalnym środowisku poprzez wsparcie funkcji opiekuńczych i wychowawczych rodziny.

Rada Miejska w Kolbuszowej 26 czerwca 2014 r. przyjęła Program Wsparcia Rodzin Wielodzietnych. Celem Programu jest wspieranie rodzin wielodzietnych (mających na wychowaniu co najmniej troje dzieci), zwiększanie szans rozwojowych i życiowych dzieci oraz młodzieży wychowującej się w tych rodzinach, promowanie modelu rodziny wielodzietnej i jej wizerunku. Program jest rozszerzeniem rządowego programu wsparcia rodzin wielodzietnych, który wprowadził Kartę Dużej Rodziny. Od początku programu (w okresie 2014 – 2019 r.) wydano Karty Dużej Rodziny dla 3 361 osób, w tym dla 1588 w formie tradycyjnej i 442 w formie elektronicznej dla rodziców/małżonków, którzy na dzień

składania wniosku mieli co najmniej 3 dzieci, spełniających warunki ustawy oraz dla 1 773 dzieci w formie tradycyjnej i 341 dzieci w formie elektronicznej.

Dział Świadczeń rodzinnych Miejsko – Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Kolbuszowej pomaga finansowo osobom i rodzinom. Poniższy wykres przedstawia liczbę osób korzystających ze świadczeń rodzinnych w poszczególnych latach.

Dużym wsparciem finansowym dla rodzin z dziećmi jest realizowany program „Pomoc państwa w wychowaniu dzieci (Rodzina 500+)”, który został uruchomiony w 2016 r. Poniższy wykres przedstawia dane z realizacji tego programu w Gminie Kolbuszowa.

Rok	Liczba rodzin, które skorzystały ze świadczenia wychowawczego	Kwota pobranych świadczeń
2016	1774	12 288 053,06 zł
2017	1922	16 373 999,36 zł
2018	1849	15 595 892,09 zł
2019	2445	19 184 188,00 zł

Zgodnie z Uchwałą nr 160 Rady Ministrów z dnia 20 grudnia 2016 r. w sprawie programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem”, Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej oraz Urząd Miejski w Kolbuszowej we współpracy z Powiatowym Urzędem Pracy w Kolbuszowej organizował prace społecznie użyteczne „Pomoc w domu” dla rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych. Celem działania było wsparcie rodziców i opiekunów osób niepełnosprawnych w realizacji codziennych

obowiązków domowych oraz aktywizacja osób bezrobotnych w ramach prac społecznie użytecznych. Tygodniowy wymiar pracy osoby podejmującej prace społecznie użyteczne wynosił nie więcej niż 10 godzin. W 2018 roku dwie rodziny skorzystało z pomocy w formie prac społecznie użytecznych. Dwie osoby świadczyły taką pomoc. W 2019 roku 3 opiekunów osób niepełnosprawnych z terenu tutejszej gminy skorzystało z pomocy w formie prac społecznie użytecznych. Cztery osoby świadczyły pomoc w ramach tych prac.

W styczniu 2017 r. weszła w życie ustawa o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”. Na podstawie w/w ustawy rodzicom przysługuje wsparcie finansowe w wys. 4 000 złotych z tytułu urodzenia żywego dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. Rodziny w ramach ustawy mogą również skorzystać z pomocy asystenta rodziny. Dane dot. realizacji w/w programu przedstawia poniższa tabela.

Rok	Liczba rodzin, które skorzystały z programu „Za życiem”	Kwota pobranych świadczeń z programu „Za życiem”
2017	4	16 000 zł
2018	2	8 000 zł
2019	9	36 000 zł

01.01.2016 r. rząd wprowadził świadczenie rodzicielskie, które przysługuje osobom, które urodziły dziecko, a które nie otrzymują zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia macierzyńskiego. Dane dot. realizacji tego świadczenia przedstawia poniższa tabela.

Rok	Liczba rodzin, które skorzystały z świadczenia rodzicielskiego	Kwota wypłaconych świadczeń
2016	58	347 527,70 zł
2017	77	440 829,70 zł
2018	81	508 369,00 zł
2019	82	470 138,70 zł

01.06.2018 r. rodzice mogą korzystać ze świadczenia „Dobry Start”, które przysługuje raz w roku na dziecko uczące się w szkole, aż do ukończenia przez nie 20 lat. Program obejmuje dzieci wychowujące się zarówno w rodzinach, jak i te przebywające w pieczy zastępczej. Dane dot. realizacji tego świadczenia przedstawia poniższa tabela.

Rok	Liczba dzieci na które zostało przyznane świadczenie „Dobry Start”	Kwota wydatkowana na program „Dobry Start”
2018	2 715	814 500,00 zł
2019	2 678	830 018,48 zł

II. Zasoby instytucjonalne na terenie gminy Kolbuszowa w obszarze wspierania rodzin:

W strukturach lokalnych działają:

1. Urząd Miejski w Kolbuszowej (UM)
2. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kolbuszowej (M - GOPS)
3. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Kolbuszowej (GKRPA)
4. Placówki oświatowe (szkoły i przedszkola publiczne i niepubliczne)
5. Żłobek (niepubliczny)
6. Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Gminie Kolbuszowa
7. Miejski Dom Kultury w Kolbuszowej (MDK) i filie
8. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kolbuszowej (PCPR)
9. Sąd Rejonowy w Kolbuszowej
10. Kuratorzy sądowi
11. Prokuratura Rejonowa w Kolbuszowej
12. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Kolbuszowej (PP - P)
13. Komenda Powiatowa Policji w Kolbuszowej (KPP)
14. Kościoły
15. Zakłady Opieki Zdrowotnej (publiczne i niepubliczne) w Gminie Kolbuszowa
16. Poradnia Zdrowia Psychicznego - NZOZ ANIMA Centrum Psychiatrii
17. Organizacje pozarządowe, stowarzyszenia i inne placówki oraz instytucje, które swoimi działaniami wspierają dziecko i rodzinę, m.in.: Polski Komitet Pomocy Społecznej w Kolbuszowej (PKPS), Regionalna Fundacja Rozwoju „Serce”, Stowarzyszenie Na Rzecz Rozwoju Powiatu Kolbuszowskiego „NIL” w Kolbuszowej, Caritas.

III. Cel główny programu

Zbudowanie zintegrowanego systemu pomocy w zakresie wspierania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych na terenie gminy Kolbuszowa.

Cele szczegółowe:

1. Zapewnienie stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieciom z rodzin wieloprotblemowych.
2. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie celem prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych.
3. Podnoszenie standardów pracy podmiotów działających na rzecz rodziny.
4. Wzmacnianie rodzin poprzez poradnictwo oraz ich aktywizację.

Zadania w zakresie wspierania rodziny:

Lp.	Zadania	Sposób realizacji	Realizatorzy/ Partnerzy	Rezultaty	Termin realizacji
1. Zapewnienie stabilizacji i poczucia bezpieczeństwa socjalnego dzieciom z rodzin wieloprotblemowych					
a)	Ochrona rodziny przed utratą bezpieczeństwa socjalnego.	Udzielanie pomocy finansowej i rzeczowej rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej, praca socjalna, konsultacje, porady indywidualne. Objęcie pomocą dzieci, w szczególności w formie dożywiania, zorganizowanego wypoczynku oraz alternatywnych form spędzania wolnego czasu.	M – GOPS, PCPR, organizacje i stowarzyszenia pozarządowe	- Wzmocnienie bezpieczeństwa socjalnego rodzin, - Zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych i podniesienie jakości życia rodzin.	2021 – 2023 r.
b)	Monitorowanie środowisk zagrożonych uzależnieniami i motywowanie do leczenia/terapii ze szczególnym uwzględnieniem rodzin z dziećmi.	Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, praca socjalna, sporządzanie sprawozdań i raportów. Objęcie rodziny pomocą służby kuratorskiej, współpraca z GKRPA, specjalistycznym wsparciem poradni psychologiczno – pedagogicznej i świetlicy profilaktyczno – wychowawczej.	M – GOPS, GKRPA, PP-P, kuratorzy, organizacje i stowarzyszenia pozarządowe	- Stały monitoring sytuacji dziecka, - Systematyczna diagnoza i identyfikacja rodzin wieloprotblemowych	2021 – 2023 r.

c)	Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, w placówce opiekuńczo - wychowawczej, pobytu dziecka w rodzinnym domu dziecka.	Opłata za pobyt dzieci w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo - wychowawczych i rodzinnym domu dziecka.	M - GOPS	- Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego i emocjonalnego dzieciom umieszczonym w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo - wychowawczych i rodzinnych domach dziecka	2021 – 2023 r.
d)	Realizowanie zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz profilaktyka zapobiegania negatywnym zjawiskom przemocowym.	Monitorowanie, wsparcie rodzin objętych procedurą Niebieskiej Karty. Objęcie rodziny pomocą służby kuratorskiej, współpraca z GKRPA, specjalistycznym PP-P i ŚP-W. Promocja i realizacja programów profilaktycznych.	Zespół Interdyscyplinarny	- Stały monitoring sytuacji rodziny ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji dzieci, - Podniesienie i usystematyzowanie wiedzy na temat przemocy	2021 – 2023 r.

2. Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin w kryzysie celem prawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo – wychowawczych

a)	Zapewnienie wsparcia i pomocy asystenta rodziny dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci.	Utrzymanie zatrudnienia asystentów rodziny, objęcie wsparciem rodziny przeżywające trudności w pełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych wobec dzieci.	M - GOPS	- Poprawa funkcjonowania rodziny, - Rozwój umiejętności opiekuńczych i wychowawczych rodziny.	2021 – 2023 r.
b)	Prowadzenie placówek wsparcia dziennego i zapewnienie w niej miejsc dla wszystkich potrzebujących dzieci.	Utworzenie placówki wsparcia dziennego, rozwój i poszerzenie zakresu działania już funkcjonującej.	M - GOPS, PKPS	- Zapewnienie dzieciom, opieki i wychowania, pomocy w nauce, organizacji czasu wolnego, zabaw i zajęć sportowych oraz rozwoju zainteresowań.	2021 – 2023 r.
c)	Pomoc rodzinom poprzez działania rodzin wspierających.	Tworzenie warunków do działań dla rodzin wspierających poprzez edukację i rozpowszechnianie informacji o instytucji rodziny wspierającej, tworzenie rodzin wspierających.	M - GOPS	- Poprawa funkcjonowania rodziny, - Zabezpieczenie niezbędnych potrzeb dziecka.	2021 – 2023 r.

d)	Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.	Przeprowadzanie wywiadów środowiskowych, praca socjalna, sporządzanie sprawozdań i raportów. Objęcie rodziny pomocą służby kuratorskiej, specjalistycznym wsparciem poradni psychologiczno – pedagogicznej i Świetlicy profilaktyczno – wychowawczej.	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	- Stały monitoring sytuacji dziecka, - Systematyczna diagnoza i identyfikacja problemów rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.	2021 – 2023 r.
----	--	---	--	--	----------------

3. Podnoszenie standardów pracy podmiotów działających na rzecz rodziny

a)	Doskonalenie współpracy pomiędzy instytucjami i podmiotami działającymi na rzecz dzieci i rodziny.	Integracja i aktywizacja przedstawicieli różnych podmiotów wspierających rodziny.	Wszystkie podmioty uczestniczące w realizacji Programu	- Podejmowanie wspólnych działań: wypracowanie wspólnych procedur, ustaleń i porozumień dotyczących rodzin w kryzysie.	2021– 2023 r.
b)	Współpraca z instytucjami realizującymi gminny program wsparcia rodzin wielodzietnych.	Promowanie Karty Dużej Rodziny oraz gminnego programu wsparcia rodzin wielodzietnych.	Partnerzy Gminnego Programu Wsparcia Rodzin Wielodzietnych	- Zwiększenie dostępu rodzinom wielodzietnym do usług podmiotów uczestniczących w programie poprzez udzielanie ulg i zniżek	2021 - 2023 r.
c)	Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji i umiejętności służb pomocy społecznej.	Kierowanie na studia o kierunku „Asystent rodziny”. Kierowanie na szkolenia, kursy i konferencje podnoszące kwalifikacje specjalistów pracujących na rzecz rodzin. Ponoszenie odpłatności za podnoszone kwalifikacje przez pracowników..	M - GOPS	- Zdobywanie i aktualizacja kwalifikacji i umiejętności przez asystentów rodziny, pracowników socjalnych.	2021 – 2023r.

4. Wzmacnianie rodzin poprzez poradnictwo oraz ich aktywizację

a)	Umożliwienie rodzinom dostępu do poradnictwa specjalistycznego przez rozwój istniejących instytucji działających na rzecz rodziny.	Rozszerzenie oferty usług świadczonych na rzecz rodziny poprzez zatrudnienie odpowiedniej kadry specjalistów, udzielanie bezpłatnych porad przez: prawnika, pedagoga, psychologa, pracownika socjalnego oraz innych specjalistów pracujących na rzecz rodziny.	M - GOPS, PP - P, PZP, PCPR, PKPS, Stowarzyszenie „Nil”	- Wzmocnienie i wyzwolenie zasobów tkwiących w rodzinach, - Zwiększenie kompetencji opiekuńczo – wychowawczych rodzin, - Dostarczenie wzorców prawidłowej komunikacji, - Odbudowanie prawidłowych relacji w rodzinie i wsparcie jej członków w wypełnianiu ról społecznych, - Nabycie umiejętności radzenia sobie w sytuacjach kryzysowych.	2021 – 2023 r.
----	--	--	---	---	----------------

IV. Źródła finansowania

Źródłem finansowania Gminnego programu wspierania rodziny Gminy Kolbuszowa są:

1. Środki własne gminy,
2. Dotacje z budżetu państwa,
3. Środki pozabudżetowe (np.: programy ministerialne, fundacje),
4. Środki pozyskane z funduszy unijnych i inne.

V. Adresaci programu

Adresatami Gminnego programu wspierania rodzin Gminy Kolbuszowa na lata 2021-2023 są:

- mieszkańcy miasta i gminy Kolbuszowa,
- rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo –wychowawczych,
- rodziny niewydolne wychowawczo, wykazujące bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i niezaradne życiowo,
- rodziny żyjące w ubóstwie, w tym również dotknięte bezrobociem,
- osoby doświadczające przemocy w rodzinie: współmałżonkowie, dzieci i młodzież, osoby starsze i niepełnosprawne,
- sprawcy przemocy w rodzinie,
- dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym,
- dzieci i młodzież wychowująca się w ramach instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej,
- dzieci i młodzież opuszczająca instytucjonalne i rodzinne formy pieczy zastępczej,
- rodziny zastępcze,
- rodziny wspierające,
- kadra instytucji, organizacji pozarządowych, placówek oświatowych i innych podmiotów zajmujących się udzielaniem wsparcia rodzinom.

VI. Monitoring i ewaluacja

Gminny program wspierania rodziny Gminy Kolbuszowa ma charakter otwarty i elastyczny. Pojawienie się nowych możliwości organizacyjnych, prawnych lub zidentyfikowanie nowych potrzeb społecznych będzie uzasadniało uzupełnienie Programu o nowe zapisy.

Monitoring i ewaluacja będą spełniać funkcję wewnętrznej kontroli realizacji zadań, ocenę skuteczności poszczególnych działań oraz ocenę sposobu realizacji celów i osiągniętych rezultatów. Ewaluacja będzie się odbywać na bieżąco przez cały czas trwania Programu. Raport z ewaluacji i monitoringu będzie sporządzany po zakończeniu każdego roku. Raporty, sprawozdania i informacje z wykonania w danym roku zadań z zakresu wspierania rodziny oraz potrzeby w tym zakresie będą zbierane przez Ośrodek Pomocy Społecznej od instytucji uczestniczących w realizacji Programu. Ośrodek Pomocy będzie przedkładał całościowe sprawozdanie roczne Radzie Miejskiej w Kolbuszowej w terminie do 31 marca każdego roku.

Ewaluacja będzie prowadzona według kryterium adekwatności, trwałości oraz użyteczności. Zebrane informacje w ramach monitoringu i ewaluacji odpowiedzą na pytania czy i do jakiego stopnia cele programu są odpowiednie do zmieniających się potrzeb i priorytetów na poziomie gminy.

Przyjęte wskaźniki na potrzeby ewaluacji i monitoringu to:

- liczba etatów na stanowisku asystenta rodziny;
- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny;
- liczba dzieci objętych wsparciem asystenta rodziny;
- ilość odbytych przez asystentów rodziny szkoleń, kursów i konferencji;
- ilość pracowników służb społecznych uczestniczących w szkoleniach i podnoszących swoje kwalifikacje;
- ilość porad udzielanych przez specjalistów;
- liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z określeniem przyczyn;
- liczba rodzin bezradnych w sprawach opiekuńczo - wychowawczych;
- liczba rodzin, w których występuje zjawisko przemocy w rodzinie;
- liczba dzieci objętych pomocą w formie dożywiania;
- liczba dzieci objętych pomocą w formie specjalistycznych usług opiekuńczych;
- liczba rodzin objętych pracą socjalną

- liczba placówek wsparcia dziennego;
- liczba dzieci objętych pomocą w placówkach wsparcia dziennego;
- liczba osób starszych objętych pomocą w placówkach wsparcia dziennego;
- liczba rodzin wspierających z terenu gminy;
- liczba dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka;
- liczba dzieci opuszczających rodziny zastępcze;
- liczba dzieci, które powróciły do rodzin biologicznych z pieczy zastępczej;
- liczba osób usamodzielnionych;
- kwota wydatkowana na pomoc pieniężną na częściowe utrzymanie dzieci w rodzinach zastępczych, placówkach opiekuńczo – wychowawczych, rodzinnych domach dziecka;
- liczba rodzin wychowujących dzieci objętych pomocą społeczną;
- liczba dzieci skierowanych na kolonie;
- liczba wydanych Kart Dużej Rodziny;
- liczba rodzin i dzieci objętych zasiłkami rodzinnymi;
- kwota wydatkowana na zasiłki rodzinne i fundusz alimentacyjny;
- liczba rodzin i dzieci objętych programem 500+;
- liczba rodzin korzystających z programu Pomoc w domu w ramach prac społecznie użytecznych;
- liczba osób korzystających z świadczenia rodzicielskiego;
- liczba rodzin i dzieci korzystających z świadczenia „Dobry Start”;
- kwota wydatków związanych z realizacją gminnego programu wspierania rodzin wielodzietnych;
- liczba rodzin, które otrzymały jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia ciężko chorego dziecka „Za życiem”;
- kwota wydatkowana na jednorazowe świadczenie z tytułu urodzenia ciężko chorego dziecka „Za życiem”
- liczba świetlic oraz liczba dzieci z nich korzystających;
- liczba podjętych działań przez Zespół Interdyscyplinarny ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, grupy robocze, Gminny Zespół Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dot. osób dotkniętych przemocą domową;

Analiza statystyczna zebranych danych pozwoli uzyskać informację na temat zależności pomiędzy rzeczywistymi potrzebami wdrażanego Programu, a rezultatami oraz jego efektami.

Gminny program wspierania rodziny Gminy Kolbuszowa zakłada tworzenie warunków dla poprawy jakości życia dzieci i rodzin. Spodziewanym efektem realizacji Programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznych, zminimalizowanie negatywnych zachowań w rodzinach w kryzysie oraz stworzenie skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.